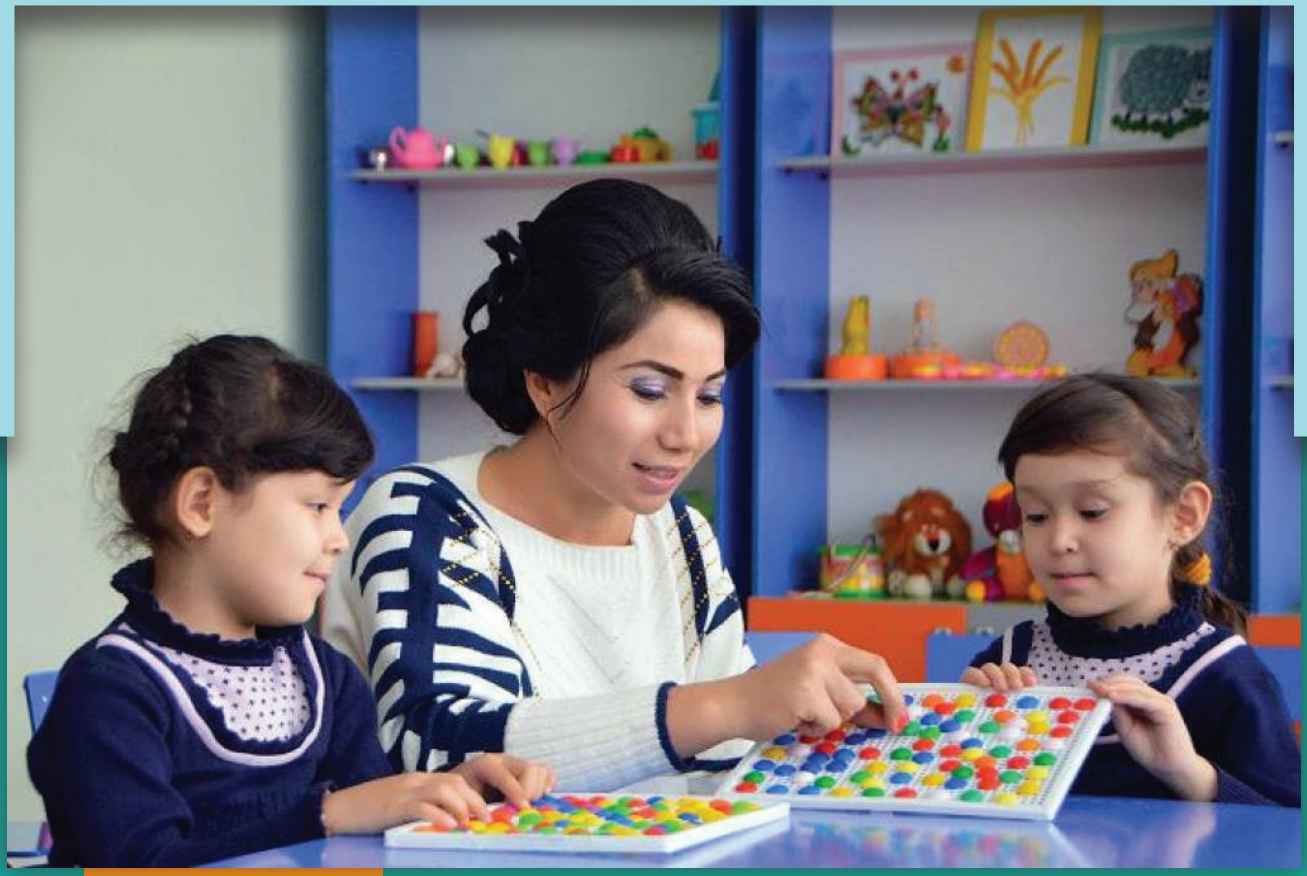
ISSN: 3060-4613

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

№11(1)
2026

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar böyiça)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport maşğulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqiçlari böyiça)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgaça ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LİMİ

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslaşgan ilmiy jurnal

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LİMİ

Elektron naşr. 536 sahifa,
2-oktyabr, 2026-yil.

BOŞ MUHARRIR:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOŞ MUHARRIR ÖRINBOSARI:
Aşurov Ramzidin Ramazonoviç – Psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (Phd), dotsent

TAHRIRIYAT KENGAŞI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Şoumarov Ğ.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirğizboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Karimova E.G. – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Şaripov Ş.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Şermuhammadov B.Ş. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qöldoşev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozoğiston)
Rejep Özyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Ça – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Ş. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi Özbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM boş muharriri, Özbekiston Respublikasida xizmat körsatgan jurnalist, filologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD), dotsent
Ğafurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Şomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD)
Nematov Ş.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Sayimova D. K. – texnika fanlari bo'yiça falsafa doktori (PhD)
Yuldaşeva F.I. – pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldaşeva D.B. – filologiya fanlari böyiça falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toşkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Panjiyev M. A. – Qaşqadaryo viloyati Maktabgaça va maktab ta'limi boşqarmasi boşliğining birinçi örinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bölimining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor öğli – Pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va işbilarmon" MÇJ
Hamkorlarimiz: Özbekiston Respublikasi Ta'lim va ilm-fan vazirligi, Özbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Aşurov Ramzidin Ramazonoviç – Doctor of Philosophy (PhD) in Psyçology, Associate Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Şoumarov Ğ. B. – Doctor of Psyçological Sciences, Academician
Qirğizboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Persçool and Sçool Education of the Republic of Uzbekistan
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Şaripov Ş.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Şermuhammadov B.Ş. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoşev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psyçological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psyçological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep Özyurek – Doctor of Psyçological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Ça – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psyçological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Ş. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Çief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi Özbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Şomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psyçological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psyçological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Nematov Ş.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Sayimova D. K. – Doctor of Philosophy (PhD) in Teçnical Sciences
Yuldaşeva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldaşeva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Taşkent State University of Economics
Aşurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psyçology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Presçool and Sçool Education of the Kaşkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researçer of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali Özbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni çop etiş uçun milliy ilmiy naşrlar röyxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari böyiça: OAK Kengaşi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

• Ekspert kengaşi (29.10.2024-y., №10)

• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari böyiça: Toşkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

• Ekspert kengaşi (25.05.2025-y., №10)

• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

Özbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi böyiça röyxatdan ötkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA

Ta'lim jarayonida deontologik tamoyillar asosida nizolarni boşqariş 10
Mirzayeva Faroxat Odiljonovna

Sun'iy intellekt asosida maktab öquvçilarining matematik xatolarini diagnostika qiliş va individual tavsiyalar şakllantirişning gibrid adaptiv modeli 15
Abdullayeva Nazokat Isayevna, Abdurazzoqova Zebuniso Tolmas qizi

Harbiy xizmatçilarning pedagogik mahoratini oşirişning ilmiy-metodik asoslari 21
Yadgarov Ravşan Ergaşeviç

Inklyuziv ta'limda logopedik texnologiyalardan foydalaniş metodikasi 27
Ikramova Dilafruz Furqat qizi, Ilhomova Malikaxon Dilşod qizi

Faoliyat markazlari vositasida maktabgaça yoşdagi bolalarning raqamli savodxonligini şakllantiriş metodikasi 30
Jo'rayeva Gulira'no Nazirjon qizi

Bölajak tasviriy san'at öqituvçilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirişda an'anaviy naqqoşlik san'atining pedagogik imkoniyatlari 36
Rözmetov Quvondiq Şanazaroviç

Pedagogik hamkorlik asosida ösmir yoşdagi öquvçilarda ijtimoiy voqelikka sezgirlikni tarbiyalaş mexanizmlari 42
Bazarova Gulnoza Ziyodulla qizi

Talabalarning ijtimoiy-emotsional kompetensiyalarini jismoniy madaniyat vositasida rivojlantiriş metodikasini takomillaştiriş 47
Imomov Asliddin Abdurazoqoviç

Harakatli öyinlar yordamida boşlanğiç sinf öquvçilarining harakat faolligini oşiriş usullari 51
Ernazarova Ziyoda Erkin qizi

Sun'iy intellektning inson fikrlaş qobiliyatiga ta'siri: intellektual rivojlaniş uçun imkoniyatlar va tafakkur zaiflaşuvi xavfi 55
Tölaganov Abdumalik Abdiraximoviç

Jadidçilik harakatining vujudga kelişining ijtimoiy-tarixiy şart-şaroitlari 60
Nişonov Muhammad Bahodir öğli, Pulatov Şerdor Nematjonoviç

Maktabgaça ta'lim taşkilotlari direktorlarining kasbiy kompetentligini rivojlantirişning nazariy-metodologik asoslari 66
A'zamova Malohat Nadjimovna

Söz yasalişi, morfologiya va sintaksisning özига xos xususiyatlari 70
Bobojanov Şaripboy Xudoşukiroviç

Inklyuziv ta'limda diskriminatsiyani oldini oliş va ularni psixologik qöllab quvvatlaş tamoyillari 74
Bozorova Muxlisa

Neyro logopediya va biometriya 78
Foiqova Diyora Anvar qizi

Bölajak öqituvçilarning metakognitiv faoliyatini rivojlantirişda refleksiv topşiriqlardan foydalaniş 83
Ibrohimova Şahlo Umarali qizi

3–4-sinf öquvçilarining badiiy asarlar öqişga qiziqişini oşirişning metod, şakl va vositalari 88
Rasulova Zohida Sindorovna

Raqamli ta'lim muhitida kasbiy-refleksiv kompetensiyalarni rivojlantirişning metodik tizimini integratsiyalaş 92
Talabova Dilrabo Tolibova

Informatika va uni öqitiş metodikasi fanini öqitişda adaptiv öquv dasturlari va virtual laboratoriyalardan foydalanişning metodik tizimi 98
Xomidov Zohidjon Adhamjon öğli

Развитие профессиональной компетентности будущих педагогов в условиях цифровизации образования 104
Шаланков Константин Константинович

Pedagogik loyihalaştiriş orqali öquvçilarning şaxsiy va ijtimoiy rivojlanişini ta'minlaş 109
Abdullayev Muxammadimin Egamberdiyeviç, Nazarova Nilufar Ismailovna

Dual ta'lim va refleksiv kompetensiya: pedagog kasbiy rivojlanişining yangi imkoniyatlari 113
S. R. Mansurova

Bixevioristik yondaşuv futurologik könikmalarni rivojlantiruvçi pedagogik va psixologik omil sifatida 118
Nişonov Nodir Alimjanoviç

Linguoculturological Features of the Concept "Respect And Esteem" in English and Uzbek Cultures 121
Naimova Dildora Kaxramonovna

Klasterli yondaşuv asosida bölajak pedagoglarning forsayt kompetensiyasini rivojlantiriş 125
Sotbarov Atabek Asilbek öğli

Nizolar paydo bölişining psixologik omillari 132
Olimov Saydullo Soxobjonoviç

Matematikadan milliy öquv dasturi loyihasi mazmuni haqida 141
Djumayev Mamanazar Irgaşeviç

Professional Requirements for Prospective English Language Teachers in Teaching Writing to Students With Special Educational Needs 149
D. X. Saydazimova

"Bilingval öquv muhiti" va "kreativ modellaştiriş" tuşunçalarining mazmuni va özaro boğliqligi 154
Djabbarova Feruza Odilovna

Texnologiya darslarida sun'iy intellekt vositalari orqali öquvçilarning ijodiy fikrlaş qobiliyatini rivojlantiriş imkoniyatlari 161
Raxmatov A'zam Aşur öğli, Tursunova Sevara Jamşid qizi

Autistik spektr buzilişli bolalarning luğat boyligini rivojlantiriş va muloqot ko'nikmalarini şakllantiriş metodikasi 165
Tuxtayeva Maxfirat

Maktabgaça tayyorlov yoşdagi bolalarga ekologik ta'lim-tarbiya berişda innovatsion ta'lim texnologiyalaridan foydalaniş yöllari, şakl va vositalari 170
O'razova Maqsuda Şuhratning qizi

Raqamli hamkorlikda refleksiya va muqobil yeçimlarni yaratişning metodik imkoniyatlari 175
Yusupov Muxtorbek Roximoviç

Multimodal ta'lim texnologiyalari asosida pedagogik kadrlarni tayyorlaşning integrativ ilmiy-metodik tizimi 179
Sultonova Zaxro Baxtiyor qizi

Sun'iy intellekt vositalaridan foydalanişning maktab matematika ta'limidagi imkoniyatlari va çeklovlari 186
Almuratov Shavkat Narpulatovich, Turdiqulova Xulkaroy Anvarovna, Yuldasheva Aziza Azamat qizi, Razzoqova Mahliyo Naimjonovna

Qalbing orom olar maqom eşitsang: özbek milliy mumtoz musiqa san'atining falsafiy, psixo-emotsional va ilmiy-akustik asoslari 192
Ergashxonov Baxodirxon Toxirxon o'g'li

Milliy qadriyatlar asosida bolalarning ijtimoiy moslaşuvini ta'minlaşda maktabgaça ta'lim taşkiloti va oila hamkorligi 197
I. N. Hasanova, Boymirzayeva Nodira Maxmudjon qizi

Maktabgaça ta'lim samaradorligini oşirişda Mariya Montessori va Reggio metodikalari 199
Maxmudova Zulfiya, Hoshimova Dilnoza

Boşlanğiç sinf öquvçilarida fazoviy tasavvurlarni konstruktiv faoliyat vositasida rivojlantiriş 202
Dehqonova Mahliyo Şuhrat qizi, Bakirova Şahlo Muxtor qizi

Zamonaviy oilada rollar taqsimotining ijtimoiy-psixologik omillari 207
Majidov Jasur Baxtiyaroviç

Ösmirlik davrida tolerantlikning psixologik tuzilmasi va emotsional-irodaviy determinantlari 212
Qozoqova Intizor Ismoyiljonovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarida gender stereotiplariga nisbatan tanqidiy tafakkurni rivojlantiriş metodikasini takomillaştiriş 217
Xolmatova Zulfiya Tillavoldiyevna

Boşlanğiç ta'lim jarayonida steam ta'lim texnologiyalarini qöllaş orqali öquvçilarning kreativ fikrlaşini rivojlantiriş metodikasi 221
Djumayeva Zoxidaxon Muxammadjonovna, Aliyeva Navrözbibi Abdijalilovna

Oila va maktabgaça ta'lim taşkiloti hamkorligining pedagogik asoslari 225
Iminova Dilnoza Nasirovna

Kreativ yondaşuv asosida bölajak ingliz tili öqituvçilarining lingvometodik kompetensiyalarini rivojlantiriş metodikasini takomillaştiriş 228
Yuldaşeva Umida Maxmudovna

Boşlanğiç ta'lim jarayoniga antropologik yondaşuv asosida öquvçilarni intellektual rivojlantiriş metodikasini takomillaştiriş 232
Oltiboyeva Kamola Şarofjon qizi

Инновационный подход к методам выразительного чтения в современном образовательном процессе Ташкентский университет гуманитарных наук 236
Пулатов Фуркат Тухтамуродович

Umumta'lim maktablarida iqtidorli öquvçilarni aniqlaş va ular bilan işlaş yöllari: jahon tajribasi tahlili 243
Zaynitdinova Masuda Abdukadirovna

Возможности "SMART"-технологий в образовании детей с ограниченными возможностями 250
Абдухоликова М. Б.

Inklyuziv ta'lim şaroitida koxlear implantli bolalarning eşituv-nutqiy faoliyatini taşkil etişning pedagogik şart-şaroitlari va metodik modeli 256
Mirzayeva Umidaxon Inamovna

Nemis tilida yozma nutq könikmalarini rivojlantirişning zamonaviy pedagogik usullari 261
Turamurodova Sevinç Anvarovna

Maktabgaça yoşdagi bolalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirişda tarbiyaçining pedagogik mahorati va interfaol öyinlarning özaro uyğunligi 264
Kamoldinova Muazzam Avazbek qizi

Maktabgaça ta'lim tizimida kadrlar malakasini oşiriş sifatiga ta'sir etuvçi taşkiliy-pedagogik va ijtimoiy-psixologik omillar 270
Raximova Shaxlo Baxtiyorovna

Bölajak tarbiyaçilarni maktabgaça ta'lim taşkilotlarida bolalarni jismoniy tarbiyalaşga tayyorlaşning pedagogik şart-şaroitlari 276
Ibraximov Sanjar Urunbayeviç

Voyaga yetmaganlar bilan professional muloqot jarayonida emotsional intellektning ahamiyati 282
Raxmanova Dilnoza Farmanovna

Katta guruh tarbiyalanuvçilarining STEAM ta'lim texnologiyasi asosida nutqiy komptensiyasini şakllantiriş metodikasi 286
Tairova Madinabonu Baxtiyarovna, Sohobova Oyşaxon Asatillo qizi

Şifoxona şaroitida uzoq muddat davolanayotgan bolalarga ta'lim berişning pedagogik xususiyatlari va usullari 291
Vorisova Zuhra Raufovna

Tarix yönalişi talabalarida yozma manbalarni tanqidiy talqin qilişning nazariy va metodologik asoslari 295
Ergashbayev Shoxruhbek Shuxratjon o'g'li

Современный подход к инновационному преподаванию русского языка в вузах Узбекистана 300
Камолова Гулхумор Жамолдиновна

Sport maşğulotlari jarayonida funksional tayyorgarlikni rivojlantirişning nazariy va metodik asoslari 306
Aşurov Asadillo

Zamonaviy adabiy ta'lim asosida öquvçilarda hayotiy könikmalarni aksiologik jihatdan rivojlantiriş konsepsiyasi 311
Nazarova Mohigul Akmalovna

Ösmir yoşdagi bolalarning ijtimoiy faolligini rivojlantirişga yönaltirilgan samarali pedagogik texnologiyalar ...315
Salohiddinova Ğ. B.

Pedagogical Potential of Developing Environmental Values in English Language Teaching Abstract 320
Xujanova Shaxina Abdullayevna, Xamrayeva Charos Norvoyevna

Talaba yoşlarda empatiya va hayotdan qoniqişning inklyuziv ta'limga boğliqligi 326
Mamadjanov Ismoiljon Ibragimdjon öğli

Oliy ta'limda RAG texnologiyasiga asoslangan intellektual öquv yordamçilari:
imkoniyatlar, çeklovlar va ilmiy böşliqlar 331
Ibragimova Manzura Jumaqul qizi, Zokirov Sanjarbek Ikromjon öğli

Talabalarning ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantiriş metodikasini takomillaştirişning didaktik imkoniyatlari ...336
T. M. Xasanova

Talabalarning falsafiy bilimlarini şakllantirişda sun'iy intellektdan foydalanişning ilmiy-metodik tizimi 341
Nodirbekov Furqatbek Umarjon öğli

Olamning lisoniy manzarasi xususida mulohazalar 345
Şodiyeva Şoxida Inatovna

Boşlanğiç sinf öqiş darsligida öqişning ikki maqsadi va matn turlari: pirls nuqtai nazaridan tahlil
(3-sinf "öqiş savodxonligi" darsligi misolida) 349
Boyçayeva Şarifa Saidkulovna

Umumta'lim maktablarida biologiya fanini (inson anatomiyasi bölimini) öqitişda
neyropedagogik usullardan foydalaniş metodikasi 354
D. T. Atabayeva

Bölajak musiqa öqituvçilarining çolğu ijroçilik kompetensiyalarini rivojlantirişda
refleksiv yondaşuvning pedagogik imkoniyatlari..... 358
Djumaniyazov Uktam Madrimoviç

Guruhiy hamkorlik va refleksiv yondaşuv asosida talabalarning kreativ fikrlaş kompetensiyasini
rivojlantiriş metodikasi 363
G. X. Eşmurodova, D. M. Xolmatova

Yangi Özbekistonda zamonaviy pedagogik yondaşuvlar (STEAM)..... 368
Xakimova Istoda Xolmurzo qizi

Uzoq muddatli davolanişda bölgan yurak qon tomiri tizimlariga ega bolalar uçun
moslaşuvçan ta'lim muhitini yaratiş 373
Xakimova Gulşat Abdusalomovna, Juzboyev Nurlan Ural öğli

Самостоятельное создание упражнений теневого повторения (shadowing) студентами в
процессе изучения китайского языка 379
Шасаидова Лола Шамаксудовна

Talabalarning ilmiy dunyoqaraşini rivojlantirişda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan
foydalanişning pedagogik imkoniyatlari 383
Axmedova Nasiba Açilovna

Формирование навыков постредакционного машинного перевода у будущих
переводчиков на основе технологий искуственного интеллекта 387
Арслонова Севара Неймат кизи

Boşlanğiç tayyorgarlik bosqiçidagi basketbolçilarda yönaliş almaştiriş tezligini rivojlantiruvçi
integratsiyalaşgan tezlik-kuç maşqlari majmuasi.....391
Razakov Sanjar Ataxonoviç

Umumiy örta ta'limda ustoz–şogird munosabatlarining pedagogik asoslari va
özaro işonç muhitini şakllantiriş mexanizmlari.....396
Qorayev Samaridin Barakayeviç

Talabalarning ai literacy kompetensiyasi: mazmun va şakllaniş şartlari 403
Botirova Dildora Dustkulovna

Bola manfaatlarini ta'minlaşda davlat maktabgaça ta'lim taşkiloti boşqaruv subyektlari va
mahalla hamkorligining taşkiliy-huquqiy asoslari.....407
Samandarova Nazokat Akmal qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Kollaborativ yondaşuv asosida öqitişda ta'lim oluvçilarni guruhlarga ajratiş parametrlari 411
Normahamatova Inoyatxon Maxmudovna

Kiçik maktab yoşidagi bolalar tarbiyasida maktab, oila va mahalla hamkorligining pedagogik mexanizmlari 415
Abdumadjitova Iroda Islamovna

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining integrativ-metodik tayyorgarligini takomillaştirişning ustuvor yönalişlari 419
N. J. Jörayeva

Kiçik yoşdagi bolalarni rivojlantirişda raqamli va interaktiv ta'lim resurslaridan foydalanişning pedagogik imkoniyatlari 423
Mamatova Maftuna Nabijon qizi

Talabalarni milliy-ma'naviy qadriyatlar asosida tarbiyalaşning pedagogik şart-şaroitlari va taşkiliy-metodik ta'minoti 431
Abdullaeva Rayxon Atanazarovna

Boşlanğiç sinf öquvçilarida öqiş savodxonligi va matn bilan işlaş kompetensiyasini rivojlantirişning raqamli-didaktik texnologiyalari 437
Doniyarov Mavlonbek Araboviç

Zahiriddin Muhammad Bobur ijodining örganiliş tarixi 444
Mamaşukurova Niginaxon Xoljöra qizi

Bölajak pedagoglarda tanqidiy va ijodiy fikrlaşni uyğun rivojlantiriş metodikasi 448
Ernazarova Gulnora Oblaqulovna

Типичные произносительные ошибки студентов и пути их преодоления 453
Усманова Светлана Нематовна

Использование искусственного интеллекта в обучении русскому языку: возможности и методические ограничения 459
Юсупова Сохила Сайфиевна

Olamning lisoniy manzarasi xususida mulohazalar 465
Şodiyeva Şoxida Inatovna

Talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatida metakognitiv kompetensiyalarini rivojlantiriş metodikasi 469
Asadullayeva Nargiza Sayfullayevna

Texnologik ta'lim yönalişi talabalarining kasbiy kompetentligini şakllantirişda nazariy va amaliy tayyorgarlik uzviyligi 476
Qalandarova Örinpoşşa Yöldaşovna

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining pedagogik texnikasini rivojlantirişda metodologik yondaşuvlar integratsiyasi 480
Xolmöminova Bahora Abdujalolovna

Öquvçilarning tadbirkorlik faoliyatiga tayyorgarlik darajasini rivojlantiriş metodikasi 483
Abdullayeva Komila Tursunovna

Tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalarida tibbiy etika va deontologik madaniyatni rivojlantirişning innovatsion pedagogik texnologiyalari 489
Böriyeva Pokiza Akbar qizi

Maktabgaça katta yoşdagi bolalarni tabiatni taniştiriş asosida intellektual qobiliyatlarini şakllantiriş 493
Primova Şahnoza Tölqinovna

Maktabgaça yoşdagi bolalar tarbiyasida musiqa san'atining pedagogik ahamiyati 496
Djalilov Ergaş Kenjayeviç

Maktabgaça ta'lim taşkilotlarida interaktiv öyin texnologiyalari yordamida bolalarning ijodkorlik salohiyatini rivojlantiriş 500
Salimova Dilmira Farxodovna, Samigova Dilnoza Ergaşevna

Bölajak pedagoglarning kasbiy-pedagogik faoliyatida tasviriy san'at vositalaridan foydalanişning kreativ va didaktik imkoniyatlari 504
Giyasova Nilufar Barotbayevna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Формирование исследовательской компетентности будущих учителей начальных классов посредством проектно-ориентированного обучения 510
Джалилова Шоира Чариевна

Maktabgacha ta'limda SMART texnologiyalardan foydalanishning ilmiy-pedagogik shart-sharoitlari 515
Suponova Zulxumor Baxtiyor qizi

Maktabgaça yoşdagi bolalar kreativligini rivojlantirişga yönaltirilgan interfaol metodlar va ularni qöllaş usullari 520
Abdusattorova Iroda Ilhom qizi

Sun'iy intellekt yordamida iqtisodiy-ijtimoiy geografiya fani uçun dars ssenariylari va interaktiv materiallar tayyorlaşga yordam beruvçi dasturlar 525
Akbar Şerxon Baxtiyor öğli

Bölajak tarbiyaçilarning iqtisodiy madaniyatini rivojlantiriş pedagogik konsepsiyasining mazmuni 530
Azimova Muşarraf Utkirovna

MAKTABGAÇA YOŞDAGI BOLALAR KREATIVLIGINI RIVOJLANTIRIŞGA YÖNALTIRILGAN INTERFAOL METODLAR VA ULARNI QÖLLAŞ USULLARI

Abdusattorova Iroda Ilhom qizi
TerDPI 2-kurs magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgaça yoşdagi bolalar kreativligini rivojlantirişga yönaltirilgan interfaol metodlarning pedagogik imkoniyatlari, ularni ta'lim-tarbiya jarayonida qöllaş usullari va samarali taşkil etiş şart-şaroitlari tahlil qilingan. Bolalarning ijodiy fikrlaşi, tasavvuri, mustaqil qaror qabul qilişi, muammoli vaziyatlarga noodatiy yeçim topişi hamda öz fikrini erkin ifodalaşini rivojlantirişda aqliy hujum, muammoli vaziyat, rolli öyin, loyiha metodi, hikoya tuziş va ijodiy topşiriqlarning örni yoritilgan. Şuningdek, pedagogning bolalar ijodiy faoliyatini qöllab-quvvatlaşdagi roli, rivojlantiruvçi ta'lim muhitini taşkil etiş va interfaol metodlarni bolalarning yoş hamda individual xususiyatlariga moslaştiriş masalalari asoslangan. Maqola yakunida maktabgaça ta'lim taşkilotlarida kreativlikni rivojlantirişga qaratilgan metodik tavsiyalar işlab çiqilgan.

Kalit sözlar: kreativlik, ijodiy fikrlaş, maktabgaça ta'lim, interfaol metodlar, aqliy hujum, muammoli vaziyat, rolli öyin, loyiha metodi, tasavvur, ijodiy faoliyat, rivojlantiruvçi muhit.

Abstract: This article examines the pedagogical potential of interactive methods aimed at developing creativity in preschool children, their implementation in educational practice, and the conditions required for their effective application. It explores the role of brainstorming, problem-based learning, role-play, project-based activities, storytelling, and creative tasks in fostering children's creative thinking, imagination, independent decision-making, unconventional problem-solving, and self-expression. The article also discusses the educator's role in supporting children's creative activities, establishing a stimulating learning environment, and adapting interactive methods to children's age-related and individual characteristics. Finally, methodological recommendations for promoting creativity in preschool educational organizations are presented.

Key words: creativity, creative thinking, preschool education, interactive methods, brainstorming, problem-based learning, role-play, project-based learning, imagination, creative activity, stimulating learning environment.

Аннотация: В статье анализируются педагогические возможности интерактивных методов, направленных на развитие креативности детей дошкольного возраста, способы их применения в образовательном процессе и условия эффективной организации. Раскрывается роль мозгового штурма, проблемных ситуаций, ролевых игр, проектного метода, составления рассказов и творческих заданий в развитии творческого мышления, воображения, самостоятельности, способности находить нестандартные решения и свободно выражать свои мысли. Особое внимание уделяется роли педагога в поддержке творческой активности детей, созданию развивающей образовательной среды и адаптации интерактивных методов к возрастным и индивидуальным особенностям воспитанников. В заключение представлены методические рекомендации по развитию креативности детей в дошкольных образовательных организациях.

Ключевые слова: креативность, творческое мышление, дошкольное образование, интерактивные методы, мозговой штурм, проблемная ситуация, ролевая игра, проектный метод, воображение, творческая деятельность, развивающая среда.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida şaxsning ijodiy salohiyatini rivojlantiriş, mustaqil fikrlaşini qöllab-quvvatlaş va muammolarga noodatiy yeçim topiş qobiliyatini şakllantiriş muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Çunki bugungi jamiyatda insondan faqat tayyor bilimlarni özlaştiriş emas, balki mavjud bilimlarni yangi vaziyatlarda qöllaş, öz ğoyalarini ilgari suriş, turli yeçimlarni taqqoslaş va mustaqil qaror qabul qiliş könikmalari ham talab etiladi. Bunday sifatlarning dastlabki asoslari aynan maktabgaça yoş davrida şakllana boşlaydi.

Maktabgaça yoş bolaning biliş jarayonlari, tasavvuri, nutqi, hissiyoti va ijtimoiy munosabatlari jadal rivojlanadigan davrdir. Bu bosqiçda bolalar atrofdagi olamni öyin, kuzatiş, tajriba, muloqot va amaliy harakatlar orqali örganadilar. Ular oddiy buyumlardan turli obrazlar yaratişi, ertak voqealarini davom ettirişi, öyin qoidalarini özgartirişi va kundalik vaziyatlarga öziga xos yeçimlar taklif qilişi mumkin. Şu sababli maktabgaça ta'lim jarayonida bolalarning ijodiy imkoniyatlarini namoyon etişlari uçun qulay şaroit yaratiş muhim ahamiyatga ega.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR ŞARHI

Kreativlik tuşunçasi şaxsning yangi ğoyalar işlab çiqişi, mavjud tajribani özgaça talqin qilişi va muayyan vazifalarga turli yeçimlar topiş qobiliyatini ifodalaydi. L. S. Vigotskiy bolalar ijodiyotini tasavvur va avvalgi tajriba elementlarining yangiça birikişi bilan boğlab tuşuntirgan. Uning qaraşlariga köra, bolaning ijodiy faoliyati kundalik taassurotlar, kuzatuvlar, muloqot va amaliy tajribalar bilan çambarças aloqador [1]. Demak, bolalar kreativligini rivojlantiriş uçun ularga tayyor namunalarni takrorlatiş bilan çeklanmasdan, mustaqil izlaniş, tasavvur qiliş va yangi ğoyalarni sinab köriş imkoniyatini beriş lozim.

Maktabgaça ta'lim taşkilotlarida interfaol metodlardan foydalaniş uşbu vazifani amalga oşirişning samarali pedagogik yönalişlaridan biridir. Interfaol metodlar bolalarning ta'lim jarayonidagi faol iştirokini ta'minlaydi, ularni öz fikrlarini bildirişga, tengdoşlari bilan hamkorlik qilişga, savol berişga va muammolarni birgalikda hal etişga undaydi. Bunda pedagog bilimni tayyor şaklda yetkazuvçi şaxs sifatida emas, balki bolaning ijodiy izlanişini taşkil etuvçi va qöllab-quvvatlovçi hamkor sifatida namoyon böladi.

Özbekiston Respublikasining 2019-yil 16-dekabrdagi "Maktabgaça ta'lim va tarbiya töğrisida"gi O'RQ-595-son[1] Qonuni hamda maktabgaça ta'limning davlat standartlariga oid me'yoriy hujjatlar maktabgaça yoşdagi bolalarning har tomonlama rivojlanişi uçun zarur şart-şaroitlarni yaratişning huquqiy va taşkiliy asoslarini belgilaydi [2; 3]. Uşbu vazifalar ta'lim jarayonida bolaning qiziqişlari, individual xususiyatlari va faol iştirokini hisobga oliş zaruratini yuzaga keltiradi.

Xalqaro ilmiy tadqiqotlarda ham öyin va ijodiy faoliyatning bolalar kreativligini rivojlantirişdagi ahamiyati qayd etilgan.

M. Garaigordobil va L. Berrueco tomonidan olib borilgan tadqiqotda maktabgaça yoşdagi bolalar uçun taşkil etilgan öyin dasturining ijodiy fikrlaş körsatkiçlari bilan boğliqligi örganilgan [4].

R. H. Cheungning tadqiqotida esa öyin asosidagi pedagogik yondaşuvlar va tarbiyaçinin bolalar ijodiy fikrlaşini qöllab-quvvatlaş usullari tahlil qilingan [5].

Maqolaning maqsadi maktabgaça yoşdagi bolalar kreativligini rivojlantirişga yönaltirilgan interfaol metodlarning mazmunini ilmiy-pedagogik jihatdan tahlil qiliş, ularni qöllaş usullarini yoritiş va ta'lim-tarbiya jarayonida foydalaniş uçun metodik tavsiyalar işlab çiqişdan iborat.

Maqolaning vazifalari kreativlikning pedagogik mohiyatini oçib beriş, bolalar ijodiy faoliyatini rivojlantirişga xizmat qiladigan interfaol metodlarni aniql aş, ularni qöllaş şakllari va usullarini tavsiflaş hamda kreativlikni qöllab-quvvatlovçi rivojlantiruvçi ta'lim muhitiga qoyiladigan talablarni asoslaşdan iborat.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqola nazariy-tahliliy yönalişda tayyorlandi. Tadqiqotning metodologik asosini maktabgaça pedagogika, ijodiy fikrlaş psixologiyasi, öyin faoliyati va interfaol ta'limga oid ilmiy qaraşlar taşkil etadi.

Maqolani tayyorlaş jarayonida ilmiy adabiyotlarni örganiş, me'yoriy-huquqiy hujjatlarni tahlil qiliş, turli pedagogik yondaşuvlarni taqqoslaş, umumlaştiriş va tizimlaştiriş metodlaridan foydalanildi. Kreativlikni rivojlantirişga oid ilmiy manbalar asosida maktabgaça yoşdagi bolalarning ijodiy faoliyatini qöllab-quvvatlovçi pedagogik usullar tahlil qilindi.

Tahlilda interfaol metodlar uçta asosiy yönaliş böyiça guruhlaştirildi: bolalarning mustaqil fikrlaşini faollaştiruvçi metodlar, tasavvur va ijodiy ifodani rivojlantiruvçi metodlar hamda hamkorlikda muammo hal qilişga yönaltirilgan metodlar. Uşbu guruhlar asosida metodlarning maqsadi, qöllaş usullari va kutiladigan pedagogik imkoniyatlari körib çiqildi.

Kreativlikni rivojlantiriş jarayonini tavsiflaşda ğoyalar xilma-xilligi, öziga xos fikr bildiriş, mavjud materiallardan yangiça foydalaniş, muammoning turli yeçimlarini taklif qiliş va öz ijodiy işini izohlaş kabi kuzatiladigan belgilar hisobga olindi.

Mazkur maqolada alohida taşkil etilgan tajriba-sinov işlari yoki statistik ölçovlar amalga oşirilmagan. Şu sababli unda keltirilgan metodik tavsiyalar nazariy tahlil va pedagogik umumlaştirişga asoslanadi. Ularning samaradorligini aniql aş uçun kelgusida maktabgaça ta'lim taşkilotlarida amaliy tadqiqotlar ötkaziş talab etiladi.

1 https://lex.uz/docs/-4646908

TAHLIL VA NATIJALAR

Nazariy tahlil natijasida maktabgaça yoşdagi bolalar kreativligini rivojlantirişda interfaol metodlardan foydalanişning asosiy yönalişlari aniqlandi. Ular bolalarning erkin fikrlaşi, tasavvur qilişi, ijodiy mahsulot yaratişi, hamkorlikda işlaşi va öz ğoyalarini ifodalaşiga imkon beradigan faoliyatlarni qamrab oladi.

Kreativlikni rivojlantirişda interfaol metodlarni tanlaş bolaning yoşiga, qiziqişiga, nutqiy imkoniyatlariga va topşiriqning mazmuniga boğliq. Bitta metod turli faoliyatlarda turliça qöllanilişi mumkin. Masalan, aqliy hujum rasm çizişdan oldin yangi ğoyalarni aniqlaş uçun, muammoli vaziyat hikoya yoki quriş-yasaş faoliyatida, rolli öyin esa ijtimoiy vaziyatlarni ijodiy hal qilişda qöllaniladi.

Aqliy hujum metodi va uni qöllaş usullari

Aqliy hujum bolalarni biror savol yoki muammoga imkon qadar köproq ğoya taklif qilişga undaydigan interfaol metoddir. Uşbu metodda dastlabki bosqiçda ğoyalarni darhol notöğri deb baholamaslik, bolalarga erkin fikr bildiriş imkoniyatini yaratiş muhimdir.

Masalan, tarbiyaçi bolalarga "Oddiy karton qutidan nimalar yasaş mumkin?" degan savolni beradi. Bolalar qutidan uy, avtomobil, robot, qöğirçoq mebeli, hayvonlar uçun maket yoki boşqa buyumlar yasaş mumkinligini aytişlari mumkin. Keyingi bosqiçda bolalar öz ğoyalaridan birini tanlab, uni rasmda tasvirlaydilar yoki amaliy faoliyatda bajaradilar.

Uşbu metodni qöllaşda tarbiyaçi bolalarning takliflarini tinglaşi, qöşimça savollar bilan fikrlaşni davom ettirişi va özига xos ğoyalarni rağbatlantirişi lozim. Bolalarning javoblari bir xil bölişini talab qiliş yoki faqat bitta "töğri" javobni qabul qiliş kreativlikning namoyon böliş imkoniyatlarini çeklaşi mumkin.

Muammoli vaziyatlar metodi

Muammoli vaziyatlar metodi bolalarni mavjud holatni tahlil qilişga, savol berişga va mustaqil yeçim topişga yönaltiradi. Maktabgaça yoşdagi bolalar uçun bunday vaziyatlar sodda, tuşunarli va hayotiy tajribaga yaqin bölişi kerak.

Masalan, tarbiyaçi quriş-yasaş maşğulotida quyidagi vazifani taklif qiladi: "Öyinçoq ayiqça daryoning narigi tomoniga ötişi kerak. Biz qanday köprik qura olamiz?" Bolalar quriliş materiallarini tanlaydilar, turli şakllarni sinab köradilar va öz yeçimlarini tekşiradilar. Agar birinçi variant işl amasa, ular boşqa usulni izlaşga undaladi.

Bu jarayonda bolalar faqat tayyor namunani takrorlamaydilar, balki muammoni özlari tuşunişga, taxmin ilgari surişga va yeçimlarni taqqoslaşga harakat qiladilar. Tarbiyaçinin vazifasi esa javobni darhol aytib beriş emas, balki bolaning izlanişini savollar va körsatmalar orqali qöllab-quvvatlaşdan iborat.

Rolli va ijodiy öyinlar

Öyin maktabgaça yoşdagi bolalarning yetakçi faoliyatlaridan biri bölib, unda tasavvur, nutq, ijtimoiy munosabatlar va mustaqil qaror qabul qiliş imkoniyatlari namoyon böladi. Rolli öyinlarda bolalar turli obrazlarga kiradilar, vaziyatlarni tasvirlaydilar va öyin mazmunini öz ğoyalari asosida rivojlantiradilar.

Masalan, "Ijodkorlar ustaxonasi" öyinida bolalar rassom, quruvçi, dizayner yoki ixtiroçi rollarini bajaradilar. Ular turli materiallardan buyumlar yasaydilar, öz işlarini taniştiradilar va boşqa bolalarning ğoyalarini tinglaydilar.

"Ertak qahramonlari uçraşuvi" öyinida esa bolalar taniş ertak qahramonlarini yangi vaziyatda tasvirlaşlari mumkin. Masalan, agar ertak qahramoni örmonda adaşib qolsa, u qanday yöl topişi yoki boşqa qahramonlardan qanday yordam sör aşi mumkinligi muhokama qilinadi.

Rolli öyinlarni taşkil etişda bolalarga tayyor ssenariyni töliq yodlatişdan köra, vaziyatning asosiy şartlarini beriş va öyin davomida yangi ğoyalar kiritiş imkoniyatini yaratiş maqsadga muvofiq.

Hikoya tuziş va ertakni davom ettiriş metodi

Hikoya tuziş bolalarning tasavvuri, nutqiy faolligi va ijodiy fikrlaşini rivojlantirişga yordam beradi. Uşbu metodda bolalarga bir neçta rasm, qahramon yoki boşlanğiç vaziyat taqdim etiladi. Bolalar şu asosda hikoya tuzadilar, voqealar ketma-ketligini belgilaydilar va yakunini mustaqil yaratadilar.

Masalan, tarbiyaçi "Bir kuni kiçkina quş boğda noodatiy kalit topib oldi..." jumlasi bilan hikoyani boşlaydi. Bolalar quş kalitni qayerdan topgani, u bilan nima qilgani va voqea qanday yakunlanganini öz tasavvurlari asosida davom ettiradilar.

Bunda hikoyaning barça bolalarda bir xil bölişi talab qilinmaydi. Aksinça, turli mazmun va yakunlarning paydo bölişi ijodiy fikrlaşning muhim körinişi sifatida qabul qilinadi. Zarur hollarda bolalar öz hikoyalarini rasm, maket yoki sahna körinişi orqali ham ifodalaşlari mumkin.

Loyiha metodi

Loyiha metodi bolalarni muayyan maqsad asosida bir neça bosqiçdan iborat ijodiy faoliyatga jalb etadi. Maktabgaça ta'limda loyiha faoliyati qisqa muddatli, sodda va bolalarning qiziqişlariga mos bölişi kerak.

Masalan, "Bizning orzudagi boğçamiz" loyihasida bolalar özlari xohlagan boğça yoki öyin maydonçasi tasvirini yaratadilar. Dastlab ular qanday joyni xohlaşlarini muhokama qiladilar, keyin rasm çizadilar yoki quriliş materiallaridan maket yasaydilar. Yakunda har bir bola öz loyihasini taniştiradi va undagi öziga xos jihatlarni tuşuntiradi.

Loyiha metodining muhim xususiyati şundaki, bolalar nafaqat yakuniy mahsulot yaratadilar, balki rejalaştiriş, material tanlaş, vazifalarni taqsimlaş va öz ğoyalarini izohlaş jarayonida ham iştirok etadilar. Bunda pedagog yordam beradi, ammo imkon qadar bolaning taşabbusini saqlab qoladi.

Tasviriy va konstruktiv faoliyatga asoslangan interfaol metodlar

Rasm çiziş, loydan buyum yasaş, qoğozni buklaş, konstruktorlardan foydalaniş va turli materiallardan kompozitsiyalar yaratiş bolalarning kreativligini namoyon etiş uçun keng imkoniyat yaratadi. Uşbu faoliyatlarda bolalar şakl, rang, hajm va materiallarni öz xohişlariga köra birlaştiradilar.

Masalan, "Ğayrioddiy hayvon yarat" topşiriğida bolalarga qoğoz, rangli qalamlar va xavfsiz konstruktiv materiallar beriladi. Ular mavjud hayvonlarning ayrim xususiyatlarini birlaştirib, yangi obraz yaratadilar va uning yaşaş joyi, oziqlanişi yoki boşqa xususiyatlari haqida hikoya qiladilar.

Bunday topşiriqlarni bajarişda yagona namuna asosida işlaşga majburlamaslik muhim. Tarbiyaçi bolaning işini tayyor namunaga qan çalik öxşaşligi böyiça emas, balki uning ğoyasi, mustaqil tanlovi, materialdan foydalaniş usuli va öz işini izohlaş qobiliyati asosida tahlil qilişi mumkin.

Interfaol metodlarni qöllaşning metodik modeli

Maqolada örganilgan pedagogik yondaşuvlar asosida maktabgaça yoşdagi bolalar kreativligini rivojlantirişga yönaltirilgan quyidagi metodik model taklif etiladi:

Birinçi bosqiç - **motivatsion bosqiç.** Bolalarda qiziqiş uyğotuvçi savol, rasm, öyinçoq, ertak yoki muammoli vaziyat taqdim etiladi.

Ikkinçi bosqiç - **ğoyalarni izlaş bosqiçi.** Bolalar öz fikrlarini bildiradilar, turli variantlarni taklif qiladilar va tengdoşlarining fikrlarini tinglaydilar.

Uçinçi bosqiç - **ijodiy faoliyat bosqiçi.** Bolalar tanlangan ğoya asosida rasm çizadilar, hikoya tuzadilar, maket yasaydilar, rolli öyin taşkil qiladilar yoki amaliy vazifani bajaradilar.

Törtinçi bosqiç - **taqdimot va refleksiya bosqiçi.** Bolalar öz işlarini namoyiş etadilar, qanday ğoyadan foydalanganlarini tuşuntiradilar va faoliyat davomida nimalarni örganganlarini aytib beradilar.

Uşbu modelning muhim jihati bolalarning ijodiy jarayonning barça bosqiçlarida faol iştirok etişidir. Bunda tarbiyaçi topşiriqni taşkil etadi, xavfsizlikni ta'minlaydi va kerakli yordamni körsatadi, lekin bolaning örniga qaror qabul qilmaydi.

Nazariy tahlil natijalari maktabgaça yoşdagi bolalar kreativligini rivojlantirişda interfaol metodlarning ahamiyati ularning bolaning mustaqil fikrlaşi va faol iştirokini qöllab-quvvatlaş xususiyati bilan boğliqligini körsatadi. Mazkur metodlar bolalarga bir xil javobni takrorlaşdan taşqari, turli ğoyalarni ilgari suriş, öz qaraşlarini tuşuntiriş va muammolarni bir neça yöl bilan hal qiliş imkoniyatini beradi.

L. S. Vigotskiyning ijodiyot va tasavvur haqidagi qaraşlari bolaning ijodiy faoliyati avvalgi tajribani qayta işlaş va yangi kombinatsiyalar yaratiş bilan boğliqligini tuşuntiradi [1]. Uşbu nazariy yondaşuvga köra, bolalarning kreativligini rivojlantiriş uçun ularni turli taassurotlar, öyinlar, suhbatlar, kuzatuvlar va amaliy faoliyat bilan boyitiş zarur.

M. Garaigordobil va L. Berrueco tomonidan ötkazilgan tadqiqotda 5–6 yoşli bolalar iştirokidagi öyin dasturining ijodiy fikrlaş bilan boğliqligi eksperimental usulda örganilgan. Tadqiqotda dastur iştirokçilarining oğzaki va grafik kreativlik körsatkiçlarida ijobiy özgarişlar qayd etilgan [4]. Uşbu natijalar öyin faoliyatini bolalar kreativligini rivojlantirişga yönaltiriş imkoniyatlarini körsatadi. Biroq bitta tadqiqot natijasini barça ta'lim muassasalari va barça yoş guruhlari uçun bir xil deb qabul qiliş mumkin emas.

R. H. Cheungning tadqiqotida ham bolalarning ijodiy fikrlaşini qöllab-quvvatlaşda öyin asosidagi pedagogik yondaşuvlar va tarbiyaçinin faol iştiroki muhim omillar sifatida tahlil qilingan [5]. Bu yondaşuv tarbiyaçinin vazifasi bolaga tayyor yeçimni beriş emas, balki uning izlanişini rağbatlantiriş, qiziqişlarini qöllab-quvvatlaş va ijodiy ğoyalarini rivojlantirişdan iborat ekanini körsatadi.

Interfaol metodlarni amaliyotga tatbiq etişda bolaning individual xususiyatlarini hisobga oliş ham muhimdir. Ayrim bolalar öz fikrlarini oğzaki ifodalaşda faol bölişi, boşqalari esa rasm, quriş-yasaş, harakat yoki rolli öyin

MAKTAB TA'LİMİ SCHOOL EDUCATION ШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

orqali ijodiy imkoniyatlarini yaxşiroq namoyon qilişi mumkin. Şu sababli kreativlikni baholaşda faqat nutqiy javoblar yoki tayyor mahsulotning taşqi kőrinişiga tayaniş yetarli emas.

Pedagogik jarayonda bolalarning ğoyalarini tinglaş, savollar beriş, mustaqil tanlovini qöllab-quvvatlaş va xatolarni örganiş jarayonining tabiiy qismi sifatida qabul qiliş zarur. Agar bola noodatiy ğoya bildirgani uçun tanqid qilinsa yoki uning ijodiy işi doimiy ravişda boşqa bolalarning işlari bilan taqqoslansa, u kelgusida mustaqil fikr bildirişdan tiyilişi mumkin.

Şuningdek, interfaol metodlarni qöllaş uçun rivojlantiruvçi ta'lim muhiti muhim şart hisoblanadi. Bunday muhitda bolalar turli materiallardan foydalaniş, mustaqil faoliyat turini tanlaş, tengdoşlari bilan hamkorlik qiliş va öz işlarini namoyiş etiş imkoniyatiga ega bölişlari lozim. Tarbiyaçi esa har bir bolaning taşabbusini qöllab-quvvatlaşi va zarur hollarda individual yordam körsatişi kerak.

Şunday qilib, interfaol metodlarning pedagogik imkoniyatlari ularni muntazam, maqsadga muvofiq va bolaning ehtiyojlariga mos ravişda qöllaş bilan belgilanadi. Kelgusida mazkur metodlarning samaradorligini aniqlaş uçun turli yoş guruhlarida kuzatiş, pedagogik diagnostika va tajriba-sinov işlarini taşkil etiş maqsadga muvofiq.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Maktabgaça yoşdagi bolalar kreativligini rivojlantiriş ta'lim-tarbiya jarayonining muhim vazifalaridan biri bölib, u bolalarning mustaqil fikrlaşi, tasavvuri, muammolarni hal qiliş qobiliyati va öz fikrini erkin ifodalaşini qöllab-quvvatlaşga xizmat qiladi. Uşbu jarayonda interfaol metodlardan foydalaniş bolalarni faol iştirok etişga, turli ğoyalarni taklif qilişga va ijodiy faoliyatning turli şakllarida öz imkoniyatlarini namoyon etişga undaydi.

Maqolada olib borilgan nazariy tahlil asosida aqliy hujum, muammoli vaziyatlar, rolli öyinlar, hikoya tuziş, loyiha metodi hamda tasviriy va konstruktiv faoliyat kreativlikni rivojlantiriş uçun muhim pedagogik imkoniyatlarga ega ekani aniqlandi. Uşbu metodlarni qöllaşda bolalarning yoş va individual xususiyatlarini hisobga oliş, ularga erkin tanlov imkoniyatini beriş hamda ijodiy taşabbuslarini qöllab-quvvatlaş zarur.

Kreativlikni rivojlantirişga qaratilgan maşğulotlarni taşkil etişda motivatsiya, ğoyalarni izlaş, ijodiy faoliyat, taqdimot va refleksiya bosqiçlarini özaro boğlaş maqsadga muvofiq. Bunday yondaşuv bolalarga nafaqat ijodiy mahsulot yaratiş, balki öz fikrlarini tuşuntiriş, boşqalarning ğoyalarini tinglaş va öz faoliyatini tahlil qiliş imkonini ham beradi.

Maktabgaça ta'lim taşkilotlarida kreativlikni rivojlantiriş samaradorligini oşiriş uçun tarbiyaçilarning interfaol metodlardan foydalaniş böyiça kasbiy kompetensiyalarini rivojlantiriş, guruhlarda erkin va qöllab-quvvatlovçi muhit yaratiş, ijodiy materiallar bilan ta'minlaş hamda oila bilan hamkorlikni kuçaytiriş tavsiya etiladi.

Kelgusidagi tadqiqotlarda taklif etilgan metodik modelni amaliyotda sinovdan ötkaziş, bolalarning ijodiy fikrlaşidagi özgarişlarni oldindan belgilangan mezonlar asosida baholaş va turli interfaol metodlarning imkoniyatlarini taqqoslaş muhim ilmiy vazifa hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar röyxati:

1. Vygotsky, L. S. Imagination and Creativity in Childhood // Soviet Psychology. 1990. Vol. 28, No. 1. P. 84–96. DOI: https://doi.org/10.2753/RPO1061-0405280184
2. Özbekiston Respublikasining 2019-yil 16-dekabrdagi O'RQ-595-son "Maktabgaça ta'lim va tarbiya töğrisida"gi Qonuni. URL: https://lex.uz/docs/-4646908
3. Özbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 22-dekabrdagi 802-son "Maktabgaça ta'lim va tarbiyaning davlat standartini tasdiqlaş töğrisida"gi qarori. URL: https://lex.uz/uz/acts/-5179335
4. Garaigordobil, M., Berrueco, L. Effects of a Play Program on Creative Thinking of Preschool Children // The Spanish Journal of Psychology. 2011. Vol. 14, No. 2. P. 608–618. DOI: https://doi.org/10.5209/rev_sjop.2011.v14.n2.9
5. Cheung, R. H. P. Play-Based Creativity-Fostering Practices: The Effects of Different Pedagogical Approaches on the Development of Children's Creative Thinking Behaviours in a Chinese Preschool Classroom // Pedagogy, Culture & Society. 2018. Vol. 26, No. 4. P. 511–527. DOI: https://doi.org/10.1080/14681366.2018.1424725
6. UNESCO. Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives. Paris: UNESCO, 2017. URL: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02 Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar böyiça)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport maşğulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqiçlari böyiça)
13.00.07 Ta’limda menejment
13.00.08 Maktabgaça ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Aşurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovçi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №11(1)

© Materiallar köçirib bosilganda "Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida körsatilişi şart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan Özbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi böyiça röyxatdan ötkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toşkent şahar, Yunusobod tumani 19-mavze, 17-uy.